

Teaduskonna sünnilugu algab veterinaariakooli asutamisest 1848. aastal. 14. jaanuaril (v.k.j.) kinnitas keiser kooli põhikirja. Veterinaariat õpetati aga juba mõnevõrra varem. On teada, et 19. oktoobril 1842 kinnitas Nikolai I lisaeelarvega Tartu Ülikooli arstiteaduskonnale 23 370 hõberubla. See summa võimaldas asutada riikliku meditsiini kateedri, mis hõlmas kohtuarstiteadust, meditsiini- ja veterinaarpolitseid.

Nüüd tagasi kooli loomise juurde. Direktoriks määrati Peeter Boje Jessen, Kopenhaageni Veterinaariakooli kasvandik. Jessen oli tuntud veisekatku uurija, koolis õpetas ta kliinilisi aineid. Viinist kutsuti õppejõuks prof. Friedrich Unterberger, kes hakkas õpetama rakenduslikke veterinaardistsipliine. Anatoomia, füsioloogia ja patoloogilise anatoomia professoriks sai Erlangeni Ülikoolis filosoofia-doktori kraadi saanud Friedrich Brauell. Ta oli enne Tartusse tulekut omandanud Viinise ja Peterburi kirurgiaakadeemias nii veterinaararsti kui ka arsti kutse. Fr. Brauell on veterinaaria ajalukku läinud siberi katku uurijana (vanasti nimetati haigust põrna-
taudiks). Tema avastas ka siberi katku tekitaja nakkusliku iseloomu. 1859 saabus tööle Viinisse hariduse omandanud Aleksander Unterberger (prof. Fr. Unterbergeri vend).

Kõik eelnimetatud õppejõud olid väga hea ettevalmistusega ja tundsid põhjalikult välismaist õppekorraldust. Tööaastad tsaari-Venemaal olid aidanud neil tundma õppida ka siinseid olusid. Kohalikest valiti veterinaariakooli ainult kaks meest: meedik Karl Durssen prorektorina ja farmaatseut *mag. pharm.* Julius Klever.

Juubilari arenemislugu on olnud pikk ja keeruline, on vaheldunud võimud ja valitsused, samuti õppekeel. Kooli kasvas Tartu Veterinaariainstituudiks, Tartu Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli loomaarstiteaduskonnaks. Praegu on veterinaariateaduskond Eesti Põllumajanduse Akadeemia vanim.

Veterinaaria õppeasutusele eraldati kohe pärast loomist suured summad raha. Tähelepanu pöörati raamatukogu loomisele, peagi oli selles tuhandeid köiteid, sealhulgas välismaiseid teadusajakirju. Raamatukogu täiendati pidevalt. Üliõpilased valdasid neil aegadel keeli ja olid võimelised lugema ning suhtlema saksa, vene ja mõnevõrra inglise keeles.

Koos Tartu Ülikooli raamatukogu ja muude varadega evakueeriti veterinaariaraamatukogu 1918. aasta paiku. Saraatovisse, kuhu see ka jäi, hoolimata suurtest pingutustest fondide tagasisaamiseks. Prof. J. Tehveri mäletamisel olevat Nõukogude Venemaa valitsus hüvitanud kahju 15 000 rublaga, kuid see ei korvanud kaotust.

Oma pika teekonna vältel on teaduskond sõja ja ajastute ohvritena kaotanud teadlasi, õppejõude ja üliõpilasi. Sõjatules hävisid peahoone ja paljud kliinikud. Teaduskonda ja taasloodavat Eesti Loomaarstide Seltsi ootab ulatuslik töö, et välja selgitada ja taasavastada paljude vilistlaste elu ja saatus välisriikides.

Esialgu saadi veterinaarset õpetust arstiteaduskonnas. Seega on humanitaar- ja veterinaarmeditsiini seosed väga vanad. Veterinaarhariduse ja teaduse areng Tartus pakub mitmeid näiteid kahe meditsiiniharu seostest. Nii töötas palju aastaid veterinaariainstituudis verehüübimistestooria rajaja, hilisem maailmakuulus füsioloog ja ülikooli rektor Aleksander Schmidt. Mitmeid veterinaariale vajalikke distsipliine (füsioloogia, farmakoloogia) on õpetatud arstiteaduskonnas. Alates 1956. aastast oli 7 aasta kestel TRÜ histoloogia kateedri juhatajaks rahvusvaheliselt kuulus veterinaar prof. J. Tehver. Enamik teaduskonna doktorikraadiga või professorikutsega õppejõude on olnud ja on TRÜ arstiteaduskonna, kehakultuuri-
teaduskonna, bioloogia-geograafiateaduskonna, TA bioloogia, TA põllumajandusteaduste või ELVI väitekirjade kaitsmise nõukogu liikmed. Pediaatriaringiga on korraldatud ühiseid teaduskohtumisi inimeste ja loomade leukoosi alal. Kohtunud on UTÜ füsioloogiaringid. Traditsioonilistel dotsendiõhtutel prof. J. Tehveri «botaanika» suures auditoriumis on esinenud nimekad teadlased arstiteaduskonnast. Endine rektor, Eesti NSV teeneline veterinaararst prof. N. Kozlov on teinud palju teaduskonna uue õppekompleksi väljaehitamiseks ja jääb lootma, et kompleksi valmides tihenevad kahe teaduskonna sidemed veelgi.

Juubeli puhuks on üles seatud teaduskonna ajalugu, õppe- ja teadustegevust kajastav näitus EPA peahoones. Sellel on erilisel kohal kaks meie kõige silmapaistvamat õppejõudu, Eesti NSV teenelised teadlased professorid J. Tehver ja E. Nõmm. Esimene on ülemaailmselt tuntud oma kolmeteistkõitelise koduloomade histoloogia alase monograafiaga. Prof. E. Nõmm on veterinaariateenistuse erupolkovnik, kauaaegne sise- ja nakkushaiguste kateedri juhataja, veiste leukooside uurimise alusepanija. Suur on tema osa ratsaspordi arendamisel Eestis.

Esmakordselt on välja pandud materjalid prof. Karl Saralist, kes oli esimene veterinaariadoktor Eestis ja silmapaistev isik meie kultuuriloos. **Juubelinäitus avatakse täna EPA peahoone II korrusel.** On palve kõikidele kolleegidele kaasa aidata materjalide kogumisele ja säilitamisele, Eesti Vabariigi aegsete loomaarstide pärandi taasavastamisele.